

АНОТАЦІЯ

Назва дисципліни / освітнього компонента	ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ
Освітня програма	035 «Філологія. Українська мова і література, польська мова»
Компонент освітньої програми	вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	залік
Мова викладання	українська
Викладач	Мушировська Наталія Володимирівна, канд. філол. наук, доцент
CV викладача на сайті кафедри	https://www.rshu.edu.ua/kafedry-if/kafedra-umipkfsk/sklad-kafedri-umipkfsk/121-personalii/785-mushyrovska-nataliia-volodymyrivna
E-mail викладача	nataliia.mushyrovska@rshu.edu.ua

Лінгвістика тексту – це навчальна дисципліна, що вивчає текст як цілісну комунікативну одиницю мови, його структуру, змістову організацію та функціонування у різних сферах спілкування. У межах курсу розглядаються основні категорії тексту (зв’язність, цілісність, інформативність, інтенційність, інтертекстуальність), закономірності побудови та сприйняття текстів різних типів і жанрів, а також мовні засоби, що забезпечують їхню логічну й смислову організацію. Дисципліна спрямована на формування в здобувачів умінь аналізувати текст як складну мовленнєву структуру, інтерпретувати його зміст і комунікативні наміри автора, а також застосовувати отримані знання у науковій, освітній і професійній діяльності.

Мета курсу – опанування основних категорій тексту як системи із властивими їй змістовими та формальними елементами в контексті сучасних досліджень тексту, усвідомлення структури тексту та засвоєння прийомів його аналізу для загальнотеоретичної та практичної підготовки студентів-філологів.

Завдання:

- простежити витoki сучасної лінгвістики тексту в контексті міждисциплінарних знань про текст (риторика, поетика, герменевтика, семіотика, психологія, теорія комунікації, теорія дискурсу);
- розглянути поняття культурної маркованості, інтертекстуальності, полікодовості тексту, відмінності між текстом і дискурсом;
- сформувати розуміння організації тексту на рівні мікро- і макроструктури;
- розглянути семантико-змістові, структурно-граматичні, комунікативно-прагматичні, семіотичні аспекти тексту, його категорійні ознаки, закономірності структурної організації, зв'язки з іншими текстами;
- проаналізувати процеси створення, сприймання й інтерпретації тексту;
- опанувати прийоми лінгвістичного аналізу тексту, спираючись на сучасні підходи у його дослідженні;
- сформувати вміння аналізувати особливості текстів з огляду на їх типологію, стилістичну і жанрову природу;
- засвоїти принципи аналізу функцій мовних одиниць різних рівнів у тексті;
- навчитись застосовувати відповідний термінологічний апарат та методи аналізу тексту;
- сформувати вміння застосовувати знання теорії тексту на практиці, аналізувати усні й писемні тексти різних стилів та жанрів як організовані системи з певною системою елементів та функціонально зумовленими структурними відношеннями між ними у контексті взаємодії як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних явищ.

Перевагами дисципліни є те, що у процесі її засвоєння у студентів формуються такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства;

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Згідно з освітньо-професійною програмою після вивчення дисципліни здобувачі мають демонструвати такі **програмні результати навчання**:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології та прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною мовою.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

ПРН 20. Розробляти і проводити уроки з української мови та літератури, використовуючи класичні й інноваційні методи навчання.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні

знати:

- предмет лінгвістики тексту та основні напрямки сучасних досліджень тексту;
- визначення тексту як лінгвістичної одиниці, його структури, рівневої організації;
- онтологічні та гносеологічні особливості тексту;
- принципи реалізації текстуальності та інтертекстуальності, полікодовості тексту;
- типологізацію текстів, функціональні стилі і жанри;
- категорії тексту та засоби їх вираження;
- одиниці членування тексту на рівні мікро- і макроструктури;
- методології мовознавчого аналізу тексту;

вміти:

- спираючись на сучасні методології дослідження тексту, виконувати його мовознавчий аналіз;
- аналізувати тексти з погляду культурної маркованості, інтертекстуальності, дискурсивності, полікодовості;
- коментувати особливості текстів з огляду на їх типологізацію, стилістичну і жанрову природу;
- структурувати текст відповідно до одиниць його членування на рівні мікро- і макроструктури;

- досліджувати функції одиниць тексту на різних рівнях мовної організації;
- застосовувати адекватний термінологічний апарат у власних дослідженнях і наукових розвідках.

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ

1. Лінгвістика тексту як наука і навчальна дисципліна.
2. Текст як цілісна комунікативна одиниця мови.
3. Лінгвістичні класифікації текстів. Основні текстові категорії.
4. Типологія текстів. Художні та нехудожні тексти, їх особливості.
5. Прагматичний аспект вивчення тексту. Проблеми вивчення текстової комунікації.
6. Текст і дискурс. Поняття дискурсу в сучасній лінгвістиці.
7. Мовна особистість у текстовій комунікації.
8. Інтертекстуальність і культурний контекст тексту. Текст у системі культури. Взаємодія текстів та їх взаємовплив.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВИЯВИ ОСНОВНИХ КАТЕГОРІЙ ТЕКСТУ. ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕКСТІВ РІЗНИХ СТИЛІВ

9. Композиція тексту. Структурна зв'язність тексту.
10. Питання теорії і практики створення тексту.
11. Основні способи викладу у художніх і нехудожніх текстах.
12. Методики здійснення інтерпретації та мовознавчого аналізу тексту (семантичний, структурний та прагматичний аналіз).